UNIVERSAL LIBRARY
OU_206020
UNIVERSAL LIBRARY

**Osmania University Library**

Call No. T784 49549 V46 Accession No. PGT 6209

Author వెంకటసుబ్బారావు, నేలటూరి

Title సాంకేతములు. 1953.

This book should be returned on or before the date last marked below.

# ఎంకి పాటలు

★

గ్రంధకర్త

నండూరి వెంకట సుబ్బరావు బి. ఏ., బి. యల్.

★

ఉదయభాస్కర్ పబ్లిషర్సు
విజయవాడ - 1

స్వస్వామ్యములు గ్రంథకర్తవి

[వెల రు. 4-00

నా

పెత్తల్లి కుమారుడు

శ్రీ బాపరాజు

వెంకట సుబ్బారావు గారికి

"రాష్ట్రములఁ బాలనమొనర్చు రాజులెల్ల

రాజె గ్రామేంద్రుఁడు సరిమనో రాష్ట్రమునకు

# ఒకటి రెండు మాటలు

శ్లో॥ యదిసంతి గుణాస్సమ్యక్ వికసంత్యేవ తే స్వయమ్
నహి కస్తూరికామోదః శపథేన నివార్యతే.—

అని యొకానొక మహాకవి చెప్పినట్టులు, మృదుమధుర రసార్ద్రన ములయి, సహజకోమలములును భావనామాత్ర సంవేద్యములును నైన కవి కుమారుల కవితా కల్ప ప్రసూనములందలి పరిమళలహరులు స్వయ ముగ దమంత తామే సమస్త దిగంతములను సయితము వ్యాపించి, విశ్వవ్యాప్తములును విబుధజన శ్లాఘ్యములును నై విలసిల్లుచుండగా, నందలి గుణవిశేషములను సహృదయుల సన్నిధి నెఱుకపఱచుటకై నావంటి పరిమిత ప్రజ్ఞుని పరిచయవాక్యము లంతగా నవసరములు కావని తలంచుచున్నాను. ఏలయందురా? మందార ప్రసూనములలోని మకరంద మాధుర్యమును గ్రోలి సొక్కుటకు మిళిందకుమారునికి ఎవ్వరు పరిచయ మునుగలిగించిరి? మలయచందన మందలి శైత్య సౌరభ్యముల కుబ్బి తబ్బిబ్బై వానిని లోకమునందెల్ల యెడల నింపదివిరిన దక్షిణానిలాంకు రమున కే సుధీవరుని పరిచయ వాక్యములు ఉద్దీపనమును గలిగించినవి? అట్లే ప్రస్తుతము ప్రకటితములై భావుకలోకము సన్నిధిని అర్పింప బోవుచున్న యీ వెంకిపాట లనెడి ప్రేమపూరితములగు కవితా కల్ప ప్రసూనముల విషయమునందుగూడ నని మనవి. అయినను ప్రస్తుత మాంధ్ర లోకమునందు తక్కిన యన్ని యలవాటులతోఁ బాటు ఎంతటి తేనెవాకల నూరించు సరస కావ్యమునకైనను ఏవో ఒకటి రెండు మాటలు పీఠికాకృతిని గ్రుచ్చవలసియుండుట యాచారమైపోవుటచేత, నందులకు విధేయులమై ఒకటి రెండు మాటలను యిచ్చుట మనవిచేయ సాహసించితిమేగాని ప్రజ్ఞాపారమ్యమునుబట్టి మాత్రము కాదు.

వెంకిపాటలు ఈ ఇరువదివ శతాబ్దిని మన యీ ఆంధ్రవాఙ్మయ కల్ప శాఖిక ప్రసవించిన సర్వాంగ పరిపూర్ణ పరిణతి విలసితంబు లగు దివ్య ప్రసూనరాజములుగాని, పూవబెడంగులు పచరించు పసరు

మొగ్గలుకావు. బ్రహ్మానంద సహోదర మనియు, నవాఙ్మానసగోచరమని యును, నిర్వచించు రసస్వరూపమును- పండితులకు సైతము రూపింప శక్యముగాని రసస్వరూపమును, భావనాశక్తిగం ప్రతి వారికిని గోచర మగునట్లు మూర్తీభవింపజేసిన అమృత ముటికలుగాని అన్యములుకావు. దివ్యతాపూర్ణములగు భావనాసీమలందు ప్రయత్న విశేషమున ప్రోది సేయఁ బడిన ప్రాభవసంపదల చెన్నలరారు పుష్పరాజములు కాని. అంతంతమాత్రపు అరవిరు లెన్నటికినిఁగావు. ఆంధ్ర సరస్వతీ పాదపీఠిక యందు— భక్తిపారితమగు నభినివేశముతో - ప్రేమపూరితములగు భావనలతో — సహజము లగు అందములు చందములు — ముద్దు ముచ్చటలతోఁ యేర్చి కూర్చి సమర్పించిన దివ్య మహిమా సమన్వితము లగు కంఠహారముల కూర్పులుగాని, ఏదో పదాడంబరములతో అందతుకు లతో నేర్పరుపబడినవి మాత్రము కావు. ఇంతయేల ప్రియపాఠకులు ఈ పూజా కుసుమములలో నే యొకదానిని చిత్తగింపనను ఈ నా మాటలు అతిశయోక్తులు ఎంతమాత్రమును కావని యెరుంగగల్గుటయే గాక అనంతములు ననుభవైక వేద్యములు నగు రసరామణీయకతలను, ఆమంద మకరంద లలితములై దివ్యసౌరభ సురభిళములై చిత్ర విచిత్ర వృత్త విలాస భాసురములై యొప్పు కవితా విలాసములను చిత్తగించి ఆనందింపగలుగుదు రనుట నిక్కము

మన ఆంధ్ర సారస్వతోద్యానవాటికలయం దింతవఱకు చాలవఱ కును ప్రౌఢ ప్రబంధ రీతులతోను జటిల పదబంధములతోను ఘనము లగు వృత్తబంధురతలతో విలసిల్లి రసమహితములై యొప్పు ఉన్నత వృక్షరాజము లెన్నెన్నియో వివిధ రూపములతోఁ ప్రోది సేయబడిన వను టయు, అయ్యవి యన్నియును యథాశక్తి సౌరభపూర్ణములగు కుసుమ ఫలాదికమును ప్రసవించుచునే యున్న వనుటయునుకూడా సత్యేతరము కాదు. కాని పండిత పామర సాధారణముగా జనసామాన్యము ఆస్వా దించి తనిసి తమంత తాము గానముచేసి ధన్యతంగాంచుట కనువగు రీతిని—లాలిత్య సౌకుమార్య సౌందర్య సౌరభములను వెదజల్లు మంజ రులుగల పూవుఁ బొద లంతగా ప్రోది సేయబడి యుండలేదు. అట్టి

లోపమును తీర్చుటకై ఆధునిక యుగము నందలి కవితోద్యాన పాలకు లగు కవి కుమారులు పెక్కురు నడుములు గట్టి రాత్రిందివములు పరిశ్రమ చేసి ఆ ప్రాంతౌదలను దిద్ది తీర్చి-అపూర్వములగు నందనములతో నలంకరించి - ఏ మాత్రముకూడా వన్నెయు వాసియును కొఱవడ నీయకుండ వెలసిల్లజేసి సార్వజనీనత నొనగూర్చుచున్నారు. వీరి యీ యుద్యమము శుద్ధమును సమృద్ధమునై యలరారంగల సూచనలు గన్పించుట మిగుల ప్రశంసనీయము.

ఈ విధముగాం ప్రస్తుత కాలమున మన యాంధ్ర సారస్వతోద్యానపు సార్వజనీన శాఖాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్న చిరుత కవికుమారులలో శ్రీ యుతులు సండూరి వేంకట సుబ్బారావు పంతులు (బి. ఏ.) గారును నొక్కరు. వీరు చక్కని కవి ప్రపంచమునకు వెరిగారి తమ శుశ్రూషాంజలులను భిన్నమార్గమున నాంధ్రవాగ్దేవి సన్నిధి నలంకరించుచున్నారు. సుబ్బారావుగారు ఆంధ్రజాతికి సహజమునై శాశ్వతమునై - సొంపునింపగల మధురమధుర గేయములలో అందునునేడు - వాడుకలో - వ్యవహారములో నున్న ముద్దుభాషలో వెంకి నాయుడు బావల దాంపత్య ప్రీతిములను భావోన్నతిములను ముగ్ధముగ్ధములుగను తగు ప్రణయ గాథలను గానము సేయుచున్నారు. నిజముగా వెంకి నాయుడు బావ లనే నాయకులున్నారో, లేరో గాని కవి ప్రపంచములో చెప్పబడియున్నను - వెంకి పాటలను వినునప్పుడు మాత్రము, శ్రోతలు తన్మయతను జెంది తమ తమ భావనావీధులలో నిరుపమమూర్తులగు వెంకి నాయుడు బావలను తప్పక గాంచగలుగుదురు. ఒక్క గాంచుట మాత్రమేనా—గాంచి——తా మనుభవించిన ఆ యానందమును—— మరల నా గీతములతోనే అనువాదరూపమున వెల్లడింపని సహృదయ శిరోమణి యుండడయుగూడ గానము. వెంకి పాటలకింతటి మహత్త్వము గలుగుటకు తజ్జనకులగు వెంకటసుబ్బారావు పంతులుగారి రసానుభవ వ్యగ్రమగు హృదయ పరిణామ పేశలతయును, లోకజ్ఞతయును ముఖ్యములగు కారణములని నాకుగల నమ్మకము.

తత్త్వాన్వేషణము( జేసినచో మన వాఙ్మయమునందలి గేయవిభాగము కూడ నిదివఱకే చక్కగా దిద్దితీర్చబడినది. మహాకవి శిరోమణులనందగిన క్షేత్రయ్యకవి, రామదాసు, వరదరాజు, తాడంకివారు, ఏగంటివారు మున్నగు గేయకవులు - తమ తమ గంగా సదృగ్ధారలుగల వాగ్ధారలతో ప్రేమ - భక్తి - తత్త్వములుగల నమృతంపువాహినుల ప్రవహింపగ(జేసి ధన్యతం గాంచియే యున్నారు. అమృతంపు రసవాహినుల(బారించి వారు ప్రోదిసేసిన ప్రణయ వల్లికలు నాంధ్ర హృదయసీమల నల్లిబిల్లిగ నల్లుకొని పూచి ఫలించి తత్సౌరభములచే నిప్పటికిని మన కుల్లాసము గల్పించి శాశ్వతత్వము నందించుచునేయున్నవి. కాని వారు ప్రోదిచేసిన ప్రణయవల్లికా ప్రసూనములు మన వెంకి నాయుడు బావల ప్రణయవల్లికలవలె విశుద్ధ ప్రేమభరితములై నట్టివిగాక భక్తితత్త్వాద్యన్యతరరసజాతులతో సమ్మిశ్రణమును గాంచినట్టివి. మరియు వారు సేకరించిన ప్రసూనరాజముల సౌరభములు అద్వితీయమగు దార్శనిక విభవముగల యే కొలదిమంది ప్రజ్ఞానిధులకోగాని తక్కిన సాధారణ జనమునకు పూర్ణముగా నాస్వాదింప వీలుపడనట్టివి. ప్రస్తుతము మన వేంకట సుబ్బారావుగారు సేకరించిన వెంకి నాయుడు బావల ప్రణయ పూతములగు నీ పాటలన్నియు పండిత పామర సాధారణముగా .- నెల్లవారికిని యే మాత్రపు భావనాశక్తియున్నను, అందుకొనుటకు ఆనందించి తనిసి తనియింపజేయుటకును వీలైనట్టివి. నిక్కమగు ప్రేమయును, దాంపత్య భావమును ధర్మపరతయును యెట్టి యాదర్శములను గలిగియుండునో యను విషయమును, ఈ పాటలంత తేటతెల్లముగా -సాధారణ జనమున కంతటికిని తెల్పగల గేయము లింతతప్ప మనలో నితరములు లేవనుట సత్యదూరముకాదు.

సుబ్బారావు పంతులుగారు గానముచేసిన పాటలలో భావము కంటెను ముందుగ భాషయును, భాషకంటెను మున్ముందుగ భావమును, సహామహమికతో ఉవ్వెత్తుచుండెను. ఏ యొక్క స్థలముననైనను వీనిగమనమునందు యేమాత్రమైనను కుంటుపడినదేమో యని యెంతగ వెదకినను మచ్చుకైనను నాకు అట్టిది యిందు కానవ

చ్చుటలేదు. వీరు యీ గేయములందు కూర్చిన పదములుగాని, పదార్థ ములుగాని కొంచెము కొంచెము కవితలలోవలె ప్రయత్న విశేషమున నేర్చితెచ్చి కూర్చిన వెంతమాత్రమునుగాక ప్రతినిత్యము మన కన్నుల యెదుట-క్షణక్షణమునుగోచరించుచున్న వేయగుట యెన్నదగ్గ ప్రధానమగు విశేషము. వాని నీ కవి కుమారుడు గేయరూపమునగూర్చి సహృదయలోకం సన్నిధిని ప్రదర్శించినప్పుడు మాత్రము యెట్టివారికైనను "ఔరౌరా"-యని యనిపించునంతటి మహోజ్జ్వలత వీనియందు విలసిల్లి - తత్ప్రభావ మున శ్రోతల హృదయసీమలు ఒక్కమాటుగా మిరుమిట్లుగొనుటయును కలుగుచున్నది. భావనాధనులగు మహాకవులయం దింతటి శక్తిసామ ర్థ్యము లున్నవగుటకనే మన పూర్వీకులు,

శ్లో. తావేవ పదవిన్యాసాః తా ఏవార్థవిభూతయః
తథాపి నవ్యం భవతి కావ్యం గ్రథనకౌశలాత్ -

అని కవిసృష్టిని ఆనంద సంసూచకములగు శిరఃకంపనములతో గారవించియున్నారు. ఇట్టి ప్రశంస్యతములగు శక్తిసామర్థ్యములు గలవ రచుకొనిన కవికుమారుడు-మన యాంధ్ర వాఙ్మయమునకు పొడసూపు యును - నందనము వనమున్న నీ యుద్వేగవాతావరణమునందు మన దుట-మన కవివాటికల్లిరి- యీ విధముగ దివ్యగానము నిచ్చింది మనల నానందసాగరమున నోలలాడించుచుండుటను చూడగలిగిన నవయువకుల జీవితములు ధన్యములు ధన్యతమములును అని యనుటలో నావంత యును సందియము లేదు.

మొత్తముమీద నింతవరకు నీకవి గానముచేసిన యీ ప్రణయ రూపములగు గేయములు ముప్పదియైదు మాత్రముగలవు. ప్రముఖముగాన మును భావ పరిణతియునుగల ఈ కవితాప్రసూన గుచ్ఛములో *8 26-34 సంఖ్యగల పాటలు-(అనగా మాయదారి ఎమ్మెడు, సాటేలా, వడవ- అను శీర్షికలుగల పాటలు) వేసవిలోను వెంటాడు ప్రణయగాథలకు మాత్రమే సంబంధించినవి కావు కాని అంతయో యింతయో ప్రణయము

* ఆర్యసంప్రదాయము చెప్పిన 32 మణుగుల వాపం గుతం

మన బడును. గుత్సమనుమాటయే గుచ్ఛమన్న పేరుతో వ్యవహారమున నున్నదని నా తలంపు. కావుననే నేను నిచ్చట హారభేదమును తెలుపుసందర్భమున గుత్సశబ్దమునకు పర్యాయముగా గుచ్ఛమను పదమును వాడితిని. (పం. ఆ. శా ) యెంతయో వెంకిప్రస్తావనకు అందును చోటు లేకపోలేదు. కినుకనే కాబోలు కవిగారు వానినికూడా నిందు పొందుపరచియుందురు. కాని మనము మూఁడు పాటలను పరిగణనమునం దుపేక్షించితిమేని (ఉపేక్షింపుటకు మఱొక బలవత్తరమైన కారణముకూడ కలదు. దానిని ముందు నిరూపింతును.) ఈ పాటలకు మనము గుచ్ఛమన్న పేరును వాడుట కెట్టి యభ్యంతరమును లేదు శ్రీ సుబ్బారావు పంతులుగారి రచనలగు నీ గేయములలో నేయొకదానిని పరీక్షించినను మూఁడు నాలుగు చరణములకన్న నాకృతియందు గ్రంథబాహుళ్యము ఎక్కువగా గోచరింపదు. కాని వానియందే దానియందలి భావసంపదను వివరించవలసి వచ్చినను సంపూర్తిగా వివరించుటకు నలువది పేజీలకుఁ దక్కువగ పట్టనే పట్టలేదు ఇది భావుకులెరిగిన యంశమేగదా!

సాధారణముగ నుపోద్ఘాత రచయితలగువారికి - ప్రస్తుత మగుచున్న యంశమును సాకల్యముగ వర్ణించి గుణదోషవివరణ సేవచేయవలసియుండుట యొకటి ముఖ్యమని నే నెఱుంగకపోలేదు కాని అల్పావకాశముగల ఈ ప్రవేశమున నద్దానిని నిర్వహించుట దుశ్శకము, కావున మఱొకమాఱు దీర్ఘముగా విమర్శింపఁ దలంపుగల నేనీ విషయము నింతటితో ముగించుచు భావనాధనుడగు నీ కవికుమారుని ప్రయత్నములు సఫలము లగునట్లును ఇట్టి వీరికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాది విభవముల నొసంగి, ఇతోధికముగ నాంధ్రవాగ్దేవికి సేవాంజలుల నర్పింపజేయునట్లును అనుగ్రహించుటకై ఆ పరాత్పరుని వేలకొలది ప్రణామముల చేత నిరంతరము నర్థించుచున్నాను.

చెన్నపురి
క్రోధన భాద్రపద శుద్ధ
సప్తమి, బుధవారం

పంచాగ్నుల ఆదినారాయణశాస్త్రి

# పీఠిక

ఈ పాటలు నేను మద్రాసులో క్రైస్తవ కళాశాలలో పట్టపరీక్షకు చదువుకొనే దినాలలో (1917-1918) వ్రాయ మొదపెట్టినాను. అప్పుడు నా అదృష్టంవల్లనే మ. రా శ్రీ అధికార్ల సూర్యనారాయణరావుగారి స్నేహభాగ్యం లభించటం, ఆయనతో కలిసి వాసం చేయటం కలిగింది. నన్నంతకుమునుపే సారస్వత విషయాల్లో అంతో యింతో తరిఫీదు చేయుచున్న మా బసవరాజు అప్పారావుకూడా అక్కడే వుండేవాడు. వారితో ముచ్చట్లకు మ రా శ్రీ పాటిబండ్ల అప్పారావుగారు వచ్చుట మామూలు.

వారందరు యెవరి రచనల గురించి వారు సొంపుగా మాట్లాడు కొంటుంటే నేనొకప్రక్క గూర్చుని విస్తుపోయి వినటం రివాజు.

ఒకనాడు కాలేజీనుండి ట్రాంఎంతిలో వస్తుండగా, గొంతులో ఒన్ననిరాగం బయలుదేరింది దానిని నాలో నేను పాడుకోవాలని సాహిత్యం జ్ఞాపకంచేసుకోబోయాను. ఎప్పుడో విన్న పదంలాగున "గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాది" అన్న పల్లవి వచ్చింది. అదే మననంచేసుకోగా చేసుకోగా యిల్లు చేరేసరికి నేను వ్రాసిన మొదటిపాట తేలింది.

మా "జానకీ పతి"కిన్నీ, అప్పారావుకున్నూ ఆ పాట గద్గదికతో వినిపించాను. "సెబాస వ్రాయ"మన్నాడు జానకీపతి. "నీవు నిత్యం వాడే భాష కాదిది యీ భాషసాయమున సత్యాన్వేషణ చేయవే" వన్నాడు మా బసవరాజు అప్పారావు.

ఏ సమయమున వెన్ను చరిచాడో, సూర్యనారాయణ; అప్పటి నుండియు 'యెంకిని కవితారీతిని స్మరించుట' నిముసమైన మానలేదు. అతడును అంతకంతకు తన అభిప్రాయమును ఎలువరచుకొన్నాడు. మా అప్పారావు రాను రాను తన అభిప్రాయం మార్చుకొని ఇటీవల అతడును వల్లె అనుచున్నాడు

పాటలు అప్రయత్నంగా వచ్చేటట్లు ప్రసాదించిన యెంకికి కృతజ్ఞుడనా! ప్రోత్సాహము చేసి వీపుదట్టిన అధికార్లవారికా! కవిత్వ కళా

రహస్యాలు తెలియజెప్పిన మా బసవరాజు అప్పారాయనికా। ముప్పుర కుసు.

ఇంకను సహృదయులెందరో చాలకాలం నుంచీ నన్ను హెచ్చరిస్తున్నారు. అందులో ''యెంకి'' పాటలు పదిమందికీ వినిపించిన వారు దేశోద్ధారక శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆంధ్ర పత్రికలోనేమి, భారతిలోనేమి ఆ పాటలకు తగిన తావొసంగి యీ పుస్తకం తమ అచ్చులో యెంతో అభిమానం చూపి, రెండు మాసములు యీ పుస్తకమును తమ మూడు పత్రికలోనూ ఉచితముగా అడ్వర్‌టైజ్ చేయునట్లు ఆర్డరు దయచేసినారు. వారి కెంతో కృతజ్ఞుడను.

'సాహితి' మా పత్రికే. అనసూయ, జనరంజని, జ్యోతి, సుజన రంజనీ ప్రతికాధిపతులును నాకెంతో గౌరవమొసంగినారు. శారదయు అట్లే. వారూ తెలుగుతల్లియొక్క నిజస్వరూపం చూడవలెనని, ఉవ్విళ్లూరు చున్నవారే; తెలుగు ఎస, తెలుగునుడి, తెలుగునాదం, తెలుగురుచీ తెలిసి కొని మన జాతి సాంప్రదాయాలలోగల సొగసు, జీవనమూ, పదిమందికిన్నీ మనసు కెక్కించాలని కంకణము కట్టుకుని కృషి చేస్తున్న వారే. వారందరికి నా నమస్కృతులు.

ప్రభువులలో మా ప్రభువులను, కవులూ రసికులూ, అయిన శ్రీశ్రీశ్రీ రాజా వేంకటాద్రి అప్పారావు బహద్దురుగారు యీ పాటలు విని ఆనందించేవారు ఆ మహారాజు నాకెన్నో విధాల మేలుచేసేవారు. వారి వంశ మాచంద్రార్కమూ నిలుచుగాతయని పరమేశ్వరుని ప్రార్థిస్తున్నాను పాటలలో సగంపైగా నూజివీటిలో శ్రీవారి సన్నిధినే వ్రాశాను.

మా అభినవాంధ్రకవి మిత్రమండలి వారందరు నా ప్రాణ మిత్రులు. మా ప్రెసిడెంటుగారగు శ్రీయుత కోలవెన్ను రామకోటేశ్వర రావుగారి ద్వారా వారిదయకు బదులు నా వందనము లర్పిస్తున్నాను.

ఇందులో చిత్రపటములు మా అడవి బాపిరాజుగారు వ్రాసినవి. ఆయన చిత్రములలోని మహోన్నత భావాలకు నా యెంకి పాటలే కారణమైతే ధన్యుడను.

మద్రాసు ఆంధ్ర పండిత మండలి వారు నన్ను ప్రత్యేకం ఆహ్వానించి గౌరవించారు. అప్పటినుంచీ పండితులంటే భయంపోయి భక్తిమిగిలింది. వారికి నా నమస్సులు

కావ్య వ్యాకరణతీర్థులు బ్రహ్మశ్రీ పంచాగ్నుల ఆదినారాయణ శాస్త్రిల వారికి మా యెంకి పేరుచెబితేనే యెంతో ఆపేక్ష; పాటలంటే ప్రాణమే! పండితులయిన్నీ "యేమో, చదువురానివారి పాట" లని తోసెయ్యరు. యెంకిపై పదిమంది హృదయాల్లో భక్తికలిగించింది. వారున్నూ బ్రహ్మశ్రీ పొక్కులూరి లక్షీనారాయణగారున్నూ, వారిరువురికి నా నమస్కారాలు

తెలుగు దేశంలో పేరొందిన మేటిగాయకులు మ రా. శ్రీ విద్వాన్ పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యగారు యెంతో శ్రమపడి శ్రద్ధతో యీ పాటలకు స్వరం వేశారు. వారికి నా నమస్కారాలు, అదే నేను పాడేవిధము.

తర్క-వ్యాకరణ శాస్త్రివేత్తలగు బ్రహ్మశ్రీ గంటి సూర్యనారాయణ శాస్త్రిలుగారు తమకుతామై కోరి, యీ పాటలు చక్కగా అచ్చువేయించినందుకు వారికి చదువరులతోబాటు నేను కృతజ్ఞుడను

ఈ కృతి నర్పించినది నా పెత్తల్లి కుమారునకు. నా తండ్రి నాకు నాలుగైదుదేండ్లున్నప్పుడు కాలంచేస్తే. అప్పటి నుండి యిప్పటివరకు మా కందరకు అతడే పట్టుకొమ్మ, "చంద్రునకొక్క నూలిపోగ" న్నట్లు అతనికీ కృతి సమర్పిస్తున్నాను

మద్రాసు
29-8-25

నండూరి వెంకట సుబ్బారావు.

## కొత్తపాటలకు పీఠిక

ఎంకి పాటల ప్రథమ ముద్రణమయిన్నీ ఆ ప్రతులు నిండుకొనిన్నీ కూడా చాలాకాలం గడిచింది. ఈ క్రొత్త పాటలతోపాటు ఎంకి పాటల పునర్ముద్రణమున్నూ చేయదలచి యెప్పటికప్పు డేవో ఆటంకముల మూలాన ఆలస్యం జరిగింది.

నేను 1926లో న్యాయవాదివృత్తిలో చేరేటప్పుడే మిత్రులు Law

కున్నా కవిత్వానికిన్నీ సగమెరుకసుమీ అన్నారు. ఎంకిని నిత్యం స్మరిస్తున్నా 1948 వరకు వీనిలో సగంపాటలైనా వ్రాయలేకపోయినాను. 1948 శ్రీ మంచాళ జగన్నాధరావు (All India Radio Patna) గారి స్నేహం లభించినది. వారు నాటి నుండి సంవత్సరమునకొక తూరియైన యిటువిచ్చేసి మాయింట విడిసి, వారి వీణాగాత్రములు మేళవించి. మనోహర గానమొనర్చి మాటుమణిగిన నాలోని పాటను మేలుకొలుపసాగిరి. వారి స్నేహభాగ్య మబ్బిన పిమ్మటనే యీ పాటలలో సగంపైగా వ్రాయగలిగితిని. వారికెంతో కృతజ్ఞుడను.

వారే ఎంతో శ్రమకోర్చి యీ కొత్త పాటలలో 40కి సరియైన (Notations) గురుతులతో స్వరాలు వ్రాసిరి; కాని అనివార్యము లగు కారణములవల్ల వానినిగాని వెనుకటి పా. కీ॥ శే॥ విద్వాన్ పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యగారు వ్రాసిన స్వరాలుగా యీ తపా ముద్రింపలేకున్నాను.

మిత్రు లీ పాటలు 'ఔ' ననియో 'కా' దనియో వీనిని ఆంధ్రలోకం యొక్క నదరులోపుంచినాను. కీ॥శే॥ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు గుణములేనిదే వారు దూషింపరేయని వానిని(ఎంకిపాటలను)చదివితి'' నన్నారు కావున'కా'దన్న వారును నా పాటలు నేటివరకైనా నిలుచుటకే తోడైనారు. వారికే ముందుగా నేనొనర్చు ప్రణామములు.

నా పాటలలో నొక చిన్నపాటకు శ్రీ భమిడిపాటి రామసోమయాజులుగారు (Now Advocate, Chidavaram Vizag Dt ) ఏనాడు 'భారతి'లో బొమ్మలువేసినారో నాటినుండి వీని పైవాదోపవాదములు పెరిగి జరిగిన ప్రచార మపారం.

కీ॥ శే॥ కళాప్రపూర్ణ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిలు వారు (Nuzvid Conference May 25) సర్ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు (Reddy Conference. December '25) శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలు వారు (Andhra Panditha Mandali Madras, April. 25) శ్రీ పంచాగ్నుల ఆదినారాయణ శాస్త్రిలవారు (Introduc..

tion- YenkiSongs, 1st Edition) రావుసాహెబ్ శ్రీ గిడుగు రామ మూర్తి పంతులు గారు (1928 మద్రాసు) నా పాటల యెడ చూపిన ఆదరణ ఆ ప్రచారానికి దోహదమిడినది.

శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు ఏప్రియల్ 1925 లో వీనిని ప్రప్రథమమున పండిత సభ కెక్కించియు, Prof P. Appala Narasimham M. A. L. T గారు 1926 లోనూ, శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణా రావుగారు (Now Chief Minister, Hyderabad) 1928 లోనూ వీనిని 'భారతిలో'లో సమర్ధించుటయు శ్రీ ఎం. చలపతిరావు, ఎం. ఎ. గారును (Now Editor National Herald, Lucknow) మిత్రులు కోలవెన్ను రామకోటేశ్వరరావుగారును (Editor Triveni) త్రివేణిలో వీనిని సానుభూతితో విమర్శించియు, మహాపండితులు కవులగు శ్రీ వేదాల తిరువెంగళాచార్యులుగారు తమ 'ఆంధ్ర ధ్వన్యాలోకం' లో ఈ పాటలలో నొక పాటను ఉదాహరణగా గొనియు, ఆచార్య శ్రీ గురుగంటి సీతారామభట్టారకులు తమ 'నవ్య సాహిత్య వీథి' లలో 'యెంకి'కి కూడ తావొసంగియు, మా వెల్లంకొండ రాఘవరావుగారు ఒక్కొక్క పాటనే నిండు ప్రేమతో విమర్శించుచు పెక్కు వ్యాసములు వ్రాసియు, నా గురుతుల్యులు శ్రీ ప్రొఫెసర్ ఏస్సా అప్పారావుగారు (31-5-52) యెంకి పాటలకును గేయ ప్రపంచములో ఒక స్థాన మిడియు, 'బుచ్చి బాబు' మిత్రుడు దుక్కిబెనాఘుడు, శ్రీ రజనీగార్లు వీని చుట్టును నాటిక లల్లియు, కీ॥ శే॥ అడివి బాపిరాజువంటి చిత్రకారులు వీనిని చిత్రించియు, సంగీతకళానిధి ప్రొ॥ ద్వారం వెంకట స్వామి నాయుడుగారి వంటి మహావిద్వాంసులు వీని నాదించియు, శ్రీ యం చలపతిరావుగారివంటి ఆంగ్ల పండితులు వీని నాంగ్లమున ననువదించియు, శ్రీ నటరాజ రామకృష్ణగారివంటి నాట్యాభినయవేత్తలు వీని నభినయించియు, కవి సామ్రాట్టు శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు తమ సుప్రసిద్ధ నవలలో వీని దయతో పేర్కొనియు, సోదరుడు కృష్ణశాస్త్రి వీనిని గురించి పలుతావుల నభిమాన

ముతో పలికియు, వీనిని పెక్కు సభలలో పాడియు రసికులు శ్రీ గుడిపాటి వెంకట చలంగారు, వీనిని నిండు మనసుతో 'MUSE' చేసియు శ్రీ శ్రీ శ్రీ గారు 'స్వతంత్ర' లో వీనిలోని వెలుగులు చూసియు, మా సాహితీ సమితి సభాపతి శ్రీ శివశంకర స్వామిజీ వీనికి దీర్ఘాయువగునట్లాశీర్వదించియు, 'యెంకి' పాటలనుండి నా దృష్టి మరలకుండ చేసిరి. ఈ క్రొత్త పాటలు వ్రాయుటకు వారందరి అంతఃకరణ నాకు సాయమిడి యుండును. ఈ నా ముసలిదశలో నా పాటల మననం ఒకయెత్తు, వారల ప్రేమవాక్కుల మననం ఒక యెత్తుగా కాలం గడుపుచున్నాను. అది నా కృతజ్ఞత!

ఆల్ ఇండియా రేడియో మద్రాసు, విజయవాడ హైద్రాబాదు నిలయముల వారు నాపాటలు నాకే చిత్రగతుల వినిపిస్తున్నారు.

ఈ కొత్తపాటలు భాషలోనూ నిర్మాణంలోనూ పూర్వపు పాటల పంథానుండి వొయిదొలగినా వన్నారు. అందుకు సోదరుడు కృష్ణశాస్త్రి 8-5-53 న మద్రాసు కల్చరల్ క్లబ్‌లోనూ, కృష్ణాపత్రికా సంపాదకులు గడచిన రావుసాహెబు గిడుగు రామమూర్తిగారి వర్ధంతి సంచికలోనూ సమాధాన మిడిరి. మార్పు గుణమున కాయెనా దోషమున కాయెనా అను విషయము సహృదయలోకమే నిర్ణయించాలి. ఏమైనను మార్పు సహజం.

ఈ కొత్తపాటల అంకితం నా 'రవల వెలుగులు' పాటలో తల తడుముకొని తబ్బిబ్బులైన అద్భుతమూర్తికి, ఆ మూర్తికి నాకవిత్వ జీవితాదర్శములయెడ నీరసభావముతప్ప మరోభావమునకు తావులేదని యెరింగియు భక్తియ వేరు పూజాద్రవ్యములేమి? వీనినే అర్పించుచున్నాను.

ఏలూరు
3-8-53

నండూరి వెంకట సుబ్బారావు
గ్రంథకర్త

# యెంకి పాటలు

## ముద్దుల నా యెంకి

గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ
కూకుండ నీదురా కూసింత సేపు

... ... ... ... ...

నా కాసి సూస్తాది నవ్వు నవ్విస్తాది
మెల్లి మాటాడిస్తె యిసిరికొడతాదీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

... ... ... ...

కన్ను గిలికిస్తాది నన్ను బులిపిస్తాది
దగ్గరస కూకుంటే అగ్గి సూస్తాదీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

... ... ...

యీడుండ మంటాది యిలుదూరిపోతాది
యిసిగించు యిసిగించి వుసురోసుకుందీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

... ... ...

మందో మాకో యెట్టి మరిగించినాదీ
వల్లకుందామంటే పాణమాగదురా!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

... ... ... ...

# వొన లచ్చిమి

జాము రేతిరి యేళ జకుపు గిడుపూ మాని
సెట్టు పుట్టా దాటి సేనులో నేనుంటె
మెల్లంగ వస్తాది నామెంకి!
సల్లంగ వస్తాది నా యెంకి!

పచ్చని సేలోకి పందు యెన్నెల్లోన
నీలి సీరాగట్టి నీటుగొస్తావుంటె
వొయ్యార మొలికించు నాయెంకీ!
వొనలచ్చి మనిపించు నా యెంకీ!

యెంకి వస్తాదాని యెదురూగ నేబోయి
గట్టుమీదా దాని కంటి కాపడగానె
కాలు కదపాలేదు నాయెంకీ!
కరిగి నీరాతాది నా యెంకీ!

మాటలన్నీ సెప్పి మంచెకిందా కెల్లి
గోనిపట్టా యేసి గొంగడీ పైనేసి
కూలాస గుంటాది నాయెంకీ!
కులుకు సూపెడతాది నామొంకీ!

యేతా మెత్తేకాడ యెదురూగ కూకుండి—
మల్లీ యెప్పటల్లె తెల్లారబోతుంటె—
సెందురుణ్నీ తిట్టు నా యెంకీ!
సూరియుణ్నీ తిట్టు నా యెంకీ!

# యెంకి ముచ్చట్లు

యెన్నాని సెప్పేది యెంకి ముచ్చట్లు
యేటని సెప్పేది నాయెంకి ముచ్చట్లు?
నొడ్డి తోపకల్లె తొంగి సూడంగానె
తోటకాడే వుండు త్వరగొస్త నంటాది!
యెన్నాని సెప్పేది...
యెంకి రాలేదని యేటో సూత్తావుంటె
యెనకాలగా వచ్చి 'యెవరువో' రంటాది!
యెన్నాని సెప్పేది...
'సిట్టి సేబా' సాని నిట్టూర మేత్తుంటె
మాట యినబడనట్టు మరియేటో సెపుతాది!
యెన్నాని సెప్పేది...
'కోడి గూసేసరికి కొంపకెల్లాలి నీ
కోసరమె సెపుతాను కోపమొ' ద్దంటాది!
యెన్నాని సెప్పేది...
'యెంతసేపున్నాను యిడిసి పెట్టాలేవు
తగువోళ్ళలో మనకు తలవొంపు' లంటాది!
యెన్నాని సెప్పేది...
యెనకెనక సూత్తానె యెల్లుతా వుంటాది.
యెన్నాని సెప్పేది యెంకి ముచ్చట్లు!
యేటని సెప్పేది నా యెంకి ముచ్చట్లు!

# యెంకితో తిరపతి

యెంకీ, నాతోటీ రాయే!

మన

ఎంకటేశ్వరుణ్ణి మెల్లి సూసొద్దాము!

ఆవుల్ని దూడల్ని
అత్తోరికాడుంచి,
మూటాముల్లీ గట్టి,
ముసిలోళ్ళతో సెప్పి,

యెంకీ, నాతోటీ రాయే...

ఆ సామి మీ దేటో
పూసులాడుకొంట,
కొండ మెట్లన్నీ నీ
కొంగట్టు కెక్కాలి,

యెంకీ నాతోటీ రాయే...

'రేతిరి పగ టేల
రెప్పెయ్య కెంకీని
సల్లంగ సూడ' మని
సామితో జెప్పాలి.

యెంకీ నాతోటీ రాయే...

## సత్తెకాలపు నా యెంకి

"నీతోటే వుంటాను నాయుడు బావా!
నీ మాటే యింటాను నాయుడు బావా?"
"సరుకు లేమి కావాలె సంతనపిల్లా!"

"నువ్వు

మరమమిడిసి మనసియ్యి నాయుడుబావా!"
"సక్కదనమున కేమిత్తు సంతనపిల్లా!"

"నువ్వు

సల్లగుండు పద్దాక నాయుడుబావా!"
"యేడనే నీ కాపురమో యెల్లురు పిల్లా!"

"నీ

నీడలోన మేడ కడతా నాయుడు బావా!
నీతోటే వుంటాను నాయుడు బావా!
నీ మాటె యింటాను నాయుడు బావా!"

## దూరాన నా యెంకి

యాడుంటివే యెంకి యాడుంటివే?
పూతోరి పందిట్లో సీతాయి యెల్తుంటె

నీ తళుకు గేపకాన
నా తల తిరిగిందోలె!

యాడుంటివే యెంకి యాడుంటివే?
మామిడితోట కెల్లి
మంచీ పండొకటి గోసి

యేటోగాని, నోట్లేస్తె
యిసమై పోయిందోలె!

యాడుంటివే యెంకి యాడుంటివే?
పొత్తేళ జొన్న సేలో
సిత్తరమై పోతాది

గుమ్మైన వోసనొస్తే
గుండెగిరిపోయెనోలె!

యాడుంటివే యెంకి యాడుంటివే?

## యేటిదరి నా యెంకి

'యీ రేతి రొక్కతెవు యే మొచ్చినావే?'
'ఆడు నే నిక్కడే ఆడినామమ్మా!'
'యేటి నురగల కేసి యేటి సూసేవే!'
'మా వోడి మనసట్టె మరుగుతాదమ్మా!'
'సెంద్రవొంకలో యేమి సిత్రమున్నదే!'
"వొంక పోగానె మావోడొస్తడమ్మా!
ఆడు నేనిక్కడే ఆడినామమ్మా!
మావోడి మనసట్టె మరుగుతాదమ్మా!
ఆ వొంక పోగానె ఆడొస్తడమ్మా!"

# రావొద్దె!

రావొద్దె నా పక్క రావద్దె యెంకి!
ఆ పొద్దె మనపొత్తు లయిపోయె నెంకి!

నీ మీద పాణాలు నిలుపుకొంటా వొచ్చి
అద్ద రేతిర్లోన అడివంత తిరిగానె!!

రావొద్దె నా పక్క రావద్దె యెంకి!
ఆ పొద్దె మన పొత్తు లయిపోయె నెంకి!

గట్టెక్కి సూసాను! పుట్టెక్కి సూశానె!!
కల్ల కపటములేని పిల్లవను కున్నానె!!!

రావొద్దె నా పక్క రావొద్దె యెంకి!
ఆ పొద్దె మన పొత్తు లయిపోయె నెంకి!

యేడ నువ్వుండావొ యేళ్ళన్ని యీదానె!!!
యేటి సేస్తుంటావొ యీశ్వరు ణ్ణడిగానె!!!

రావొద్దె నా పక్క రావొద్దె యెంకి!
ఆ పొద్దె మనపొత్తు లయిపోయె నెంకి!

# మాయదారి తమ్ముడు

(కృష్ణుడు)

నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నాకియ్య రయ్యో!
యేడుకొండలువోడ! యెంకటేశ్వరుడా!

ఇంతోళ్ళ మప్పాడు యీడ నిలుచుంటేని
నన్ను తరిమేసి మావోణ్ణి దాశావంట

నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్య రయ్యో!
యేడుకొండలవోడ! యెంకటేశ్వరుడా!

'యీసరికి మరిదీని నే సూడలే' దాని
యెంకీ కూడా నిన్ను యేడుకోవొచ్చింది!

నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్య రయ్యో!
యేడుకొండలవోడ! యెంకటేశ్వరుడా!

'పిల్లోణ్ణి వోపాలి బేగి తెమ్మన' మాని
మాయమ్మ రేతీరి మరి మారి సెప్పింది!

నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్య రయ్యో!
యేడుకొండలవోడ! యెంకటేశ్వరుడా!

మా వోళ్ళు సూంశాక మల్లి నీ కిస్తాను!
నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్య రయ్యో!
యేడుకొండలవోడ! యెంకటేశ్వరుడా!

# నా యెంకి

నన్నిడిసి పెట్టెల్లినాడే
నారాజు
మొన్న తిరిగొస్త నన్నాడే!
నీలు తేబోతుంటె, నీతోడె—నోలమ్మి!
నా యెంటె యెవరోను నడిసి నట్టుంటాదె!
నన్నిడసి పెట్టెల్లినాడే
నారాజు ..
అద్దములో సూత్తుంటె అదియేటో సిగ్గమ్మి!
నా యెనక యెవురోను నవ్వినట్టుంటాదె!
నన్నిడిసి పెట్టెల్లినాడే
నారాజు...
నల్లని యెన్నెల్లో సాపేసి కూకుంటె—
ఒట్టమ్మి— ఒల్లంత ఉలికులికిపడతాదె!
నన్నిడిసి పెట్టెల్లినాడే
నారాజు...
నీతైనవోడె నా రాతెట్ట గుంటాదొ!
కళ్ళల్లొ సత్తెముగ కట్టినట్టుంటాడె!!!
నన్నిడిసి పెట్టెల్లినాడే
నారాజు
మొన్న తిరిగొస్తనన్నాడే!!!

# నమిలి మింగిన నాయెంకి

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

మెళ్లో పూసల పేరు
తల్లో పూవుల సేరు
కళ్ళెత్తితే సాలు
కనకాబిసేకాలు!

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

సెక్కిట సిన్నిమచ్చ
సెపితే సాలదు లచ్చ!
వొక్క నవ్వే యేలు
వొజ్జిర వొయిడూరాలు

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

పదమూ పాడిందంటె
పాపాలు పోవాల!
కతలూ సెప్పిందంటె
కలకాల ముండాల!

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

తోటంతా సీకట్లె
దొడ్డి సీకటిమయిమె!

కూటికెళ్ళితే గుండె
గుబగుబ మంటా బయిమె!

ఎంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
ఎంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

రాసోరింటికైన
రంగుతెచ్చేపిల్ల!
నా సామ్మి—నాగుండె
నమిలి మింగిన పిల్ల

ఎంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
ఎంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

# కటిగ్గుండెల నా యెంకి

నీ వెల్లిపోయినావంటే
    వచ్చినై
నేనేటో కొట్లాడుతుంటే;
    యిరుగమ్మలక్కలతో నీవా
        నా యెంకి
    యెకసెక్క మాడుతున్నావా!

నిన్ను రచ్చించ మంటానే
    పద్దాక
యెన్నొ దణ్ణాలు పెట్టేనే!
    వొన్నె సీరలుగట్టి నీవా
        నా యెంకి
వోసుగా తిరుగుతున్నావా!

పొద్దత్తమానాలు కాదే
    నీవూసె
వొద్దన్ననూ మరపురాదే!
అమ్మలక్కలతోటి నీవా
        నా యెంకి
    సెమ్మసెకాడుతున్నావా!

రేతిర్లో మనతోటకాడా
వొళ్ళొణ్ణి
నా తిప్ప లీశ్శ్యకుడు లేడా!
సీకు సింతాలేక నీవా
నా యెంకి
పోళల్లె పొందుకున్నావా!

★

## తోటవూసు

తోటవూసంటే సికాకూ
మెంకి

తోటి యెల్లే దాని సోకూ!
బంతి నేమంతట్ల
పర్రువంత మాసింది
మల్లెంటు మెల్లంగ

మారు మొగ మేసింది!
తోటవూసంటే సికాకూ
మెంకి......

తూర్పెపు మళ్ళేటి
దుబ్బు దుట్రాగేటి;
అంటు మామిళ్ళేటి
ఆ వారస పళ్ళేటి!

తోట వూసంటే సికాకూ
మెంకి......

గొడ్డూ గోదా బెంగ
గొని సిక్కిపోనాయి;
గడ్డి మేటిని సూత్తె
కడుపె సెరువౌతాది!
తోటవూసంటే సికాకూ
యెంకి... ... ...

నూతికాడే సోకు
యేతాముదే సోకు;
పోయి "పాడో" యంటె
'వో' యంట పలికేని!
తోటవూసంటే సికాకూ
యెంకి... ... ...

బలము సీదాపోయి
బడుగునై పోనాను'
కృష్ణా రామా యంట
కూకోవలి సొచ్చింది!

తోటవూసంటే సికాకూ
యెంకి ... ... ...

# యెంకితో బద్రాద్రి

ఆడ ని సుక్కాని యీడ నే గెడయేసి
పడ వెక్కి బద్రాద్రి పోదామా!
బద్రాద్రి రాముణ్ణి సూదామా!

గోదారి గంగలో కొంగుకొంగూ గట్టి
కరువుతీరా బుటక లేదామా!
సరిగెంగ తానాలు సేదామా!

కొత్త మడతలు కట్టుకోని పెజలో కెల్లి
'రామన్న రాముడో'- యందామా!
రామకతలే పోయి యింటామా!

సంబరము కెదురుంగ జంటగా సిలుసుండి
సామివోరికి దణ్ణ మెడదామా!
సాపసుట్టుగ నేల బడదామా!

ఈడ నీ సుక్కాని ఆడ నే గెడయేసి
పడవెక్కి మనపల్లె కెడదామా!
బద్రాద్రి రాముణ్ణి సూదామా!

# యెఱ్ఱి సరదాలు

యెంకి వస్తాదాని
యెదురు తెన్నులు కాసి
దిగులెట్టి, తలదించి
తిరిగి సూసేతలికి—

యెంకిరావాలి నా యెదర నిలవాలి!
కొఱిఁటు కులుకుతా నన్నేటొ పలకరించాలి!

పిల్ల పొరుగూరు రెల్లి
మల్లి రాలేదని
వాల్లంత వుడుకెత్తి
వాక్కణ్ణి పొడుకుంటె—

ఘల్లుమంటా యెంకి కాలుపెట్టాలి!
'యెల్లివొచ్చా' నంట యెంకి నవ్వాలి!

యెంకి కోపాలొచ్చి
యే దేశమో పోయి
కల్లో నా కాపడితె
కళ్ళు తెరిసే తలికి

తళుకుమని యెంకి నాదరికి రావాలి'
'నిదర కా బో'' నంటు నింద నాడాలి!

# యెంకి సూపు

దాంపత్య

పదిమందిలో 'యెంకి
పాట' నే పాడంగ
గోడసాటున యెంకి గుటకలేసే యేళ

సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!

'నా పాటె పా' టంట
'నా మాటె మా'టంట
నలుగు రమ్మలు సేరి నను మెచ్చుతావుంటె

సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!

పొరుగమ్మతో నేను
వారస లాడే యేళ
పొలమెల్లి నే పొద్దుపోయి వచ్చేయేళ

సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!

# యెట్టినా యెంకి

'యెనక జన్మములోన
యెవరమో నంటి!
సిగ్గొచ్చి నవ్వింది
సిలక — నా యెంకి!

'ముందు మనకే జల్మ
ముందోలె' యంటి!
తెల్ల తెల్లబోయింది
పిల్ల — నా యెంకి!

'యెన్నాళ్ళో మనకోలె
యీ సుకము' లంటి!
కంట నీ రెట్టింది
జంట — నా యెంకి

# యెంకి పయనం

కల

పడుకుంటె నా కేటో భ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!

ఎడ తెగని జలమంట!
నడమ నో పడవంట!
పడవెక్కి నాయెంకి పయన మయ్యిందంట!

పడుకుంటె నా కేటో భ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!

యెంకేటో భ్రమపుట్టి
యెనక తిరిగిందంట'
సందేగాలికి పడవ సాగిపోయిందంట!

పడుకుంటె నా కేటో భ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!

నీటిగాలికి యెంకి
పైట యెగురుతాదంట!
పడపోయి నట్టేటా పడవ వెల్లినాదంట!

పడుకుంటె నా కేటో భ్రమ పిట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!

పిల్లసిగలో పూలు
కళ్ళిప్పి నాయంట!
మిడిసిపాటున దోనె మీరిపోయిందంట!

పడుకుంటె నాకేటొ బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!

మొడసాటు పూసోటీ
మినుకుమంటాదంట!
పంతాన గంతేసి పడవ పోయిందంట!

పడుకుంటె నాకేటొ బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ!

అంసల్లె బొమ్మల్లె
అందాల బరిణల్లె వతె
సుక్కల్లె నా మెంకి సురిగిపోయిందంట!

పడుకుంటె నాకేటొ బ్రమ పుట్టినాది!
కడుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాది!

# కనుబొమ్మలు

నన్ను తెలుసుకు యెంకి కన్ను మూయాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కరిగిపోవాలి!

నన్ను కలలో సూసి నవ్వుకోవాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కరువు దీరాలి!

నిదరలో సిగపూలు సదురుకోవాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కమ్మగుండాలి!

పిలుపేదో యినగానె తెలివిరావాలి.
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కతలు తెలియాలి!

# సాలు! సాలు!

మనిసే సాలు మనసి సూసే సాలు
మనిషి వాసనె సాలు మనసే సాలు

ఏతాము కెదురంగ యెంకంటె సాలు
వొంటరిగ సిటి కేసి కంట కలిపేను
మనిసే సాలు ... ...

యెంకి యందెల గలగ లినబడితే సాలు
కళ్ళు మూసుకు నీరు మళ్ళి కత్తేను
మనిసే సాలు ... ...

యెంకి గా లొకసారి యిసిరినా సాలు
తోటంత రాజల్లె తొప్పిపాసేను
మనిసే సాలు ... ...

అందాల నా యెంకి వృందంటె సాలు
సబ్బరముగా రేత్రి నిదరపొయ్యేను
మనిసే సాలు ... ...

# ఆకాలపు నా యెంకి

దూరాన నారాజు కేరాయిడౌనో
ఈ రోజు నా రాత లే రాలపాలో
సీమ సిటుకనగానె
సెదిరిపోతది మనసు___
కాకమ్మ సేతైన కబురంప డారాజు
   దూరాన నా రాజు కే రాయిడౌనో .........
కళ్ళ కేటో మబ్బు
గమ్మిసుట్టుంటాది___
నిదరల్లో నావొల్లు నీరసిత్తన్నది
   దూరాన నా రాజు కే రాయిడౌనో ... ...
ఆవు 'లంబా' యంట
అడిలిపోతుండాయి___
గుండెల్లో వుండుండి గుబులు గుబులౌతాది
   దూరాన నా రాజు కే రాయిడౌనో... ...
తులిసెమ్మ వొరిగింది
తొలిపూస పైరిగింది___
మనసులో నా బొమ్మ మసకమస కేసింది
   దూరాన నా రాజు కే రాయిడౌనో ... ...

# ఉత్తమా యిల్లాలు

ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ
నన్ను సురుపెడితే దోస మోయీ
నిదరంలో నిను సూసి సెదిరె నేమో మనసు
పొరుగు వోరంత నా సరస కురికారంట
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!... ...

'ఏలనే నవ్వా'ంట, 'ఏడుపేలే' యంట
పదిమంది - ఆయింత పగలబడివారంట
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ ... ...

గాలెంట వోయమ్మ దూళెంట వోయమ్మ
యిరుగు పొరుగో రంత యిరగబడినారంట
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ ... ...

యీబూది వోకతెట్టె! యీ పింకోకతె తట్టె
నీలు సిలికే దోకతె! నిలిసి సూసే దోకతె!
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!... ...

సాటునుండే యెంకి సబ్బకు రాజేశావ? రచ్చ
పదిమంది నోళ్ళల్లో పడమంట రాశావ?
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ ... ...

# పిల్లోడు

యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె
యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి

నెత్తిమూటల నెత్తుకోవాలి
కొత్త మడతలుదీసి కట్టాలి
అడవి దారులయెంట నడవాలి

బిగువు మారుసుకొంట పక్కన్న నవ్వాలి
యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె
యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి

తాతనాటి వ్రాసు తలవాలి
గాంపాంగుం కీసు లాడాలి
'నవ్వ సీదే' యంట దెప్పాలి

దేవ మున్నాడాని దడిపించుకోవాలి
యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె
యెంకితో తీర్థాని కెల్లాలి

కతకాడ కూసింత సేపుండాలి!
కతగాడు మావూసె జెప్పాలి!
నను చూసి పిల్లోడు నవ్వాలి!

మాలోన మా మేటో మతులిరుచుకోవాలి
యెంకితో తీర్తాని కెళ్ళాలి
సంతలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!
యెంకితో తీర్తాని కెళ్ళాలి!

కోనేటిలో తానాలాడాలి!
గుడిసుట్టు ముమ్మార్లు తిరగాలి!
కోపాలు తాపాలు మానాలి!

యిద్దరము పిల్లోణ్ని యీశుడికి సూపాలి!
యెంకితో తీర్తాని కెళ్ళాలి!
సంతలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!
యెంకితో తీర్తాని కెళ్ళాలి!

# ముందు పుటక

నాపక్క తిరిగి మాటాడవా! యెంకీ
యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా!

యీ జంట విడిపోయి
యేవాడనో తేలి
యెంకిపా టివగానె
యెదర నిలిసేదెవరో!
నా సూపు
సెదరగొట్టేదెవరో!
నాతోవ
సదును సేసేదెవరో!
నాపక్క తిరిగి మాటాడవా! యెంకీ
యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా!
మనసేతితో నాటి
మన సొంతమని పెంచి
మనకోట యీతోట
మరపు రాకుంటాద!
నా గుండె
మరిగిపోకుంటాద!
నాపక్క తిరిగి మాటాడవా! యెంకీ
యీ సిక్కు నీవిప్పగలవా!

వొయికుంటమే నీతో
వొరుగుతాదని నమ్మి
కలిసున్న నాకాసి
కన్నెత్తి సూసేవ

నీ వొన్నె
సిన్నెలు సూపేవ?
యింతింత

అన్నెయ ముంటాద?
నా పక్క తిరిగి మాటాడవా? యెంకీ
యీ సిక్కు నీవిప్పగలవా?

★

# పంటసేలకే పయనం

యీ యేపు నోయావు ఆయేపు నోయావు
జోడావులకు నడుమ నా యెంకి
యీడు
జోడుగా నిలుసుంటె నా యెంకి
ఆట
లాడతా కలిసుంటె నా యెంకి
నన్నె
సూడుమున్నట్టుండు నా యెంకి!
ఈయేపు నోయేరు యేపు నోయేరు
యేళ్ళ రెంటికి నడుమ నా యెంకి
తలను
పాలకడవెత్తుకొని నా యెంకి
సేత
పూలు పుణుకుకొంట నా యెంకి
పూల
బూరవోయిస్తానె నా యెంకి
నన్నె
పోలుండుమంటాది నా యెంకి!

ఆ కాడ నోకొండ ఆ కాడ నో కొండ

కొండ కోనల నడుమ నా యెంకి

పాల

కుండ దింపూకోసి నా యెంకి

గుడికి

దండ మెడతావుంటె నా యెంకి

సూడ

రెండేళ్ళ కనిపించు నా యెంకి!

సూడ

ఈసాయ నోసేను ఆసాయ నోసేను

ఛాయ

సేల రెంటికి నడుమ నా యెంకి

పాలు

పూలు నా కందిచ్చి నా యెంకి

'సామ్ము

లేల మన' కంటావి నా యెంకి

గుండె

జాలి పుట్టిస్తాది నా యెంకి

# సాటేలా?

సాటేలా? నీకు మాటేలా? సిన్నతనమేలా? సిగ్గేలా?
ఆ సీమ యీసీమ
అందరందాలు సౌందర్యరాశి-
తిన్నంగ నినుసూసె
దిద్దుకుంటారు!
సాటేలా? నీకు మాటేలా...
ముందు మన పాపణ్ణి సంలానప్రాపి.
కింద దిగనీరు వరస
యెంకిక్రో వంటారు
యెత్తుకుంటారు
సాటేలా? నీకు మాటేలా ... ...
యెం కొక్క దేవతై సౌభాగ్యం.
యెలిసె నంటారు—
యింటింట పెడతారు
యెంకి నీ పేరు?
సాటేలా? నీకు మాటేలా?... ...

# దీపం

ఆరి పేయవె దీపమూ!
యెలుగులో సెమీద- నిలపలేనే మనసు
ఆరిపేయవె దీపమూ!

జిమ్ముమంటా తోట
సీకటై పోవాలి
సీకట్లో సూడాలి
నీ కళ్ళ తళతళలు!
ఆరిపేయవె దీపమూ

తళుకుతో నీ రూపు
తలుసుకొని తలుసుకొని
సీకట్లో నాకళ్లు
సిల్లులడ సూడాలి!
ఆరిపేయవె దీపమూ... ...

సూపులే ఆపేసి
రూపు వూసే మరిసి
వొకరెరుగ కింకొకరు
వొరిగి నిదరోదాము
ఆరిపేయవె దీపమూ!... ...

# కనుపాప

అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక
అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప...

కంటెదర నా కాడ కనిపాపలో నీడ
సూసుకుంటా నొసట సుక్కెట్టుకుంటాది

అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక

కనిపాపలో నీడగని నవ్వుకుంటాది
మొకము సిటిలిస్తాది రకరకము లవుతాది

అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక

కంటిదరి నా కాడ కంట నీరెడతాది
కనిపాపలో నీడ మన సదరగొడతాది!

అద్దమే లాంటాది అందాలు తెలుప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక

★

# పడవ

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో
పడవ సల్లగ నడిపి
పదము సదు వంటావు
కన్నుమంటా యేరు
గాలి నెగదోసింది ?
    ఆపలేనే యెంకి ఈ పడవ యిసురు —— ——
హోరుగాలే పాట
దారి కడతా వుంది
బేటి కురికే పాట
నోట గొడతా వుంది
    ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు —— ——
తలమలువుకొన్ని పాట
తరలింది కామోసు
దేముడల్లే లోనె
తిరుగుతున్నా దేటో
    ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు ——
యెన్నెలంటే పాట
కెంత మనసవుతాదొ
పాట సాగేతలికి
పయనమే మవుతాదొ
    ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు ——

## ముందుగతి

ఎక్కవే కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే
కొండ నెక్కవే

పక్క సూపులు మాని
పయికెల్లి పోదాము
యెక్కవే కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

ముందు నువ్వుంటెనే
కింద నిలబడగలను
నీ నీడనే తొక్కు
కొని సులువుగ రాగల
నెక్కవే కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

నాలు గడుగులేసి
నవ్వుతో పిలు యెంకి
పిలుపు నవ్వే నాకు
ములుగర్ర కాగలదు
యెక్కవే కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

తెల్లన్ని నీ పైట
సల్లంగ యిసురోలె
ఆగాల నా కాలి
కట్టె బగ బగ మండు

నెక్కవే! కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

పదిమెట్లు పయికెల్లి
పల్లకుండా సూడు—
పగబట్టు పామల్లె
పయికి సర్రున వత్తు

నెక్కవే! కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

యెల్లెల్లి పయికెల్లి
యిద్దరము కలిసి
మాట లివతలపెట్టి
మునిగిపోదము పైనె

యెక్కవే కొండ నెక్కవే
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే

# గోవు మాలచ్చిమి

గోవు మా లచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు
మనిషికైనా లేని మంచి పోకిళ్ళు
యెంకితో కూకుండి
యింత సెపుతుంటే
తన తోటి మనిసల్లె
తల తిప్పుతాదీ
గోవు మా లచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......
యెంకి సరసాలాడ
జంకుతా వుంటే
సూసి సూడక కన్ను
మూసి తెరిసేది
గోవు మా లచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......
కోరి కూకుని నేనె
పోరు పెడుతుంటే
తల్లిడిపు పిల్లల్లె
తెల్ల పోతాదీ
గోవు మా లచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......

# ముత్యాల పేరు

అద్దములో నా రాజ
అంత నీ రూపు
ఇంత ముత్తెములోన
యిరికె నేలాగు
ఇన్ని పొంకాలున్న యెంకివే నీవు
ఇంత నా గుండెలో యిమిడిపోలేదా
వోసూపె వోరూపె
వోనవ్వొ రాజా
యిన్నింటి వోపాలె
యెటు సెదిరినాదో
మాటలో మనసులో మంచిలో - యెంకి
సొగసు నీ వోసారె అగపడవ నాకూ
అటుతిరగ విటు మసల
వా మరమ మేటో
ఆణిముత్తెములోన
ఆడిపోతావే
కనుకల్లె సినుకల్లె కూకుండె యెంకీ
కబడకె మనసులో గంతు లేయవటే

# ఆనాటి నావోడు

ఆనాటి నా వోడు సెందురూడా
అలిగి రాలేదోయి సెందురూడా
'యెంకి మన మిద్దరమె
యెవ్వరో' ద్దన్నాడు;
'యీ సేలు యీతోట
లింక నీ' వన్నాడు—

మాటాడుతుండంగ సెందురూడా
మంచిదా పోయేవు సెందురూడా
'కలకాల మీ దినమె
నిలుసు మన' కన్నాడు;
'గాలిక్కై నా తాను
కవుగి లీ' సన్నాడు—

నను సూసి నవ్వేవు సెందురూడా
నాయమా నా ముద్దు సెందురూడా
నాకాసి సూశాడు
నీకాసి సూశాడు
'మద్దె సెంద్రుడె మనకు
పెద్దమసి' సన్నాడు—
కన్నీరు నీకేల సెందురూడా
కనికారమే శాన సెందురూడా

# సుక్క

సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ
బారెడైనా కొండ పైకి సాగిందేమొ
సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ...
తాను నిలిపిన గడువు దాటి పోనేలేదు—
కాలు సేతులు పక్కకంటుకొని పోనాయి
సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ...
సుక్కతోనే కొండ లెక్కొత్తు నన్నాడు—
మబ్బొ మనిసో కొండ మలుపు పరకాయించి...
సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ...
వొకటొకటిగా బొట్లు వొదిలి దిగిరావాలి—
తోటమొలపల గలగ లేటో యిన నీవమ్మ
సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ ...
నా సొగసు నన్నైన సూసుకోనీడమ్మ—
ఆవు మెళ్ళొ మువ్వలట్టె మోగినవేళ
సుక్కొక్కడున్నాదో సూడవే చెల్లీ...

# వొత్త మాటలు

'వొత్తమాటలు నీవి పో'మ్మందిరా
యెంకి
'కొత్తపాటలు పాడుకో' మ్మందిరా
వూరెల్త నని పలికి
మారేస మేనుకొని
'సకినాల పాటొచ్చు
సకిన మడు' గన్నాను—
'వొత్తమాటలు నీవి పో' మ్మందిరా
యెంకి
"కొత్త పాటలు పాడుకో" మ్మందిరా

"యీ రోజు నీ రాజు
వూరెల్లినా" డంటి
"నే రాపులో రూపు
మారిపోయిం" దంటి...

"వొత్తమాటలు నీవి పో" మ్మందిరా
యెంకి
"కొత్తపాటలు పాడుకో" మ్మందిరా

"మొదల మీా రీయేటి
మొగనె కలిశా" రంటి
"మెరుపల్లె పాటెత్తి
మురిపించినా" డంటి

"వుత్తమాటలు నీవి పో" మ్మందిరా
యెంకి
"కొత్తపాటలు పాడుకో" మ్మందిరా

"కొద్దిలో వారహాల
కొడుకు నెత్తే" వంటి
"యీా నిజము తేలేక
యీానాములి" మ్మంటి

"వుత్తమాటలు నీవి పో" మ్మందిరా
యెంకి
"కొత్తపాటలు పాడుకో" మ్మందిరా

★

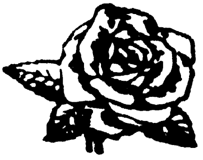

# కొత్త పాటలు

# అంకితము:

నా 'రవల వెలుగుల' పాటలో

తల దడుముకొని తబ్బిబ్బులైన

అద్భుత మూర్తికి

# వెలుగు నీడలు

కోటి గొంతులు కలిసి
పాట పాడేతీరు
వెలుగు నీడల నడుమ
నిలిచి ఆలింతు

ఏటి మిలమిల లోన
తోట నవనవలోన
వెలుగు నీడల పొత్తు
తెలిసి పాలింతు

'ఎంకెవ్వ' రని లోక
మెప్పుడైన కదిపితే
వెలుగు నీడలవైపు
వేలు సూపింతు!

★

# సాము

కత్తిమీదే సాము కొత్తిమీదే కూడు
సత్తు వెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు
ఎన్నడూ నానోటి
సున్నితము పోనీదు—

కటువైన పలుకంటె
కలి వెలవుతాది
కత్తిమీదే సాము కొత్తిమీదే కూడు
సత్తు వెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు

సూపుతో మాటాడి
వూపిరితొ తెనిగించు
కనుబొమ్మతో నవ్వి
మనసు కరిగించు

కత్తిమీదే సాము కొత్తిమీదే కూడు
సత్తు వెరిగినవారె విస్తుపోయేరు

మన యెంకె యని కాని
సనువులకు పోరాదు—
తొలిగినా కలిగినా
దూరం దూరానే

కత్తిమీదే సాము కొత్తిమీదే కూడు
సత్తు వెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు!

## తెరచాటు

లేపకే నా యెంకి లేపకే నిదరా
యీపాటి సుకము నే నింతవర కెరుగనే
లేపకే నాయెంకి...

కలలోన నాయెంకి
కతలు సెప్తున్నాది—
పులికులికి పడుకొంట
'ఊఁ' కొట్టుతున్నాను లేపకే...

కతలోని మనిసల్లె
కాసింతలో మారి
కనికట్టు పనులతో
కత సదువుతున్నాది లేపకే ...

రెక్కలతో పైకెగిరి
సుక్కల్లె దిగుతాది—
కొత్తనవ్వుల కులుకు
కొత్త మెరుపుల తళుకు లేపకే...

తెలివి రానీయకే
కలకరిగిపోతాది...
ఒక్క నేనే నీకు
పెక్కునీవులు నాకు లేపకే...

# రాగతనం

కొమ్మలో కోకిలా 'కో కో' యంటదే...
రాగతనమో యేమొ బాగువోగెరుగదే
కొమ్మలో కోకిలా...

యెంకి దూరా నుండె
ఏటిదరి నేనుంటి...
'సావాస మింకెవరో
సందడెవరో' నంటి — కొమ్మలో...

పూలెరుగ నా కోత
నీలెరుగ నామోత
మనుగడల కెవరితో
మనసు కలిపేదంటి — కొమ్మలో...

ఏటికడుపున దాగి
తోట నిదురోయింది
'ఆలనా' నా సొదకు
'పాలనా' యనుకొంటి — కొమ్మలో...

తరిమి తరిమేశాను
తిరిగి 'కో కో' యంది...
ఆడిందె ఆటగా
పాడిందె పాటగా — కొమ్మలో...

# పూలబాసలు

పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూల మనసు తెలుసు యెంకికీ
పూల మొక్కల నీటి
జాలుగని నిలుసు
పూలన్ని నీ పాటె
ఆలించె నంటాది — పూలబాసలు...

పూలంటు కోలంటి
పున్నెముం దంటాది
వగలమారీ పడుచు
నగదోడిగె నంటాది — పూల...

తెరలెత్తి పూపడవ
పరుగెత్తుతా వుంటె
దారెంట పూలొంగి
దణ్ణమిడె నంటాది — పూలు...

పూలతో వియ్యాలు
పూలల్లొ కయ్యాలు
మానల్లె నన్నుంచి
తానె పూవౌనేమొ — పూల...

# కలత నిదర

ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర

ఆకాశ మేఘాలో
అణిగిపోయిన రేయి
యేటి సెందురుడల్లె
సాటు సూపుల కులికి —

ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర

ఆకాశ మాతీరు
అడిలిపోయిన రేయి
మాటలెరుగని పాప—
ఏటి గిలగిలసూసి—

ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర

ఆకాశ మాఁవోరన
ఆవులించిన రేయి
మిసమిసలతో యేటి
పసలలో సనుసుట్టె ...
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటి పాలేనటర

యెలుతురంతా మేసి
యేరు నెమ రేసింది
కల వరపు నా బతుకు
కలత నిదరయ్యింది—
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర

ఒక్క తెను నా కేల
ఓపజాలని సుకము
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా! రాజా
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర

★

## తబ్బిబ్బు

రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా—
మెంకి

శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా
సిరులతో ముత్యాల
సరుల చెల్లాటతో
సిరిసిరీ మువ్వాలా
చిందులా గంతులా
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా—
మెంకి

శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా
సికలోన సికకలిపి
మొకము మొకమూ కలిపి
వెలుగు దేవతకు చ
క్కిలిగింత లెట్టింది
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా—
మెంకి

శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా

నీలలో మునిగిం ది
తేలింది వెలుగుతో—
మబ్బు సెందురుడల్లె
మనిసిలో మనసల్లె
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా—
యెంకి...
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా

కాశిదేవుని యెదుట
గరవాన నిలిసింది—
తల తడుముకోని తానె
తబ్బిబ్బులైనాది
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా—
యెంకి...

శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా

★

# కాశీరాణి

నామాట తెలుపవే నా రాజుతోటి
మా మనసులను కలుపుమా కాశిరాణీ

నా కళ్ళలో చూచు
ఏ కాడో తలపుంచు
తల పచట వల పిచట
తగునటమ్మా తనకు నామాట...

వనమంత వొంటిగా
దినమంత తిరుగునే
తన నీడ పాపైన
సనువు లేదే నాకు నామాట...
అలి సలిసి యిలు సేరి
అడగనీ డె బాధ
మనసునైనా పాద
మంటనీడే నన్ను నామాట...

నవనీతమే రాజు
అవలీల పని నీకు
వలపు మాటల కెంత
శిలలైన కరుగునే నామాట...

# మాటకోటలు

ఆట పాటలలోనె మరచినావా రాజ
మాటకోటల లోనె మసల మన్నావా

వరస దీపాలుంచి
సరసనే నిన్నుంచి
ఆ కాంతి నీ కళ్ళ
గని మొక్కుకొను నన్నె ఆట...

నెలవంక పలకలో
నీ రూపె గీతురా
తలవంచి సెలయేట
ఆ రూపె సూతురా ఆట...

కలలోన నీవునా
కంటి కవుపడకున్న
మెలకువయ్యే దాక
కలవరించెనునన్ను (గిలగిలాడేనన్ను) ఆట...

కందుటెరుగని మనసు
గాయమై పాయెరా
నీకె చేటని కంట
నీరు రానీనురా ఆట...

# సంద్రం

యింతేసకే సంద్ర మెంతో యనుకొంటి
మనకూ సూరీడుకూ మద్దెనుందేనా
　　నా నీతి నా జాతి
　　నా వారె పోనాడ
　　మరిగి నా మనసు సా
　　గరమాయె నన్నారు　　　　ఇంతే...

　　నా రాజె నా కాసి
　　వేరు సూపులు సూడ
　　కడలివలె మా గుండె
　　కలతబడె నన్నారు　　　　ఇంతే...

　　సత్తె మెరిగిన పాప
　　పొత్తిళ్ళలో దాగి
　　కన్నీరు మున్నీరు
　　కరగిస్తి నన్నారు　　　　ఇంతే...

　　అంచు దరి లేదంటె
　　అమృత ముంటాదంటె
　　దేముడం తుంటాదొ
　　ఏమొ యానుకొన్నాను　　　　ఇంతే...

# కుచ్చితాలు

ఎంకి పులకల కలల
కెడమీయ గోరి
అడుగడుగు నిలిచేను
ఆలసించేను

*   *   *

పెదవి సివురాకులను
కదిలింప గోరి
అడిగిందె అడిగేను
ఆలకించేను

*   *   *

ఎంకి కళ్ళను జారు
జంకె కనగోరి
పయనాలు నటియించి
బయలు దేరేను

★

## కో కో కో

కొండ తిరిగీ
కోన తిరిగీ
చీర చెరుగున
కూరిచితిరా
గరికపూలా కంఠమాలా

* * *

ఆవు నడిగీ
అడివి నడిగీ
పూల గిన్నెల
పొందు పరచితి
గుమ్మ పాలు కొమ్మ తేనె

* * *

చాయ వన్నెల
లోయ బయలా
పచిక మొత్తల
పానుపు పైన
'కో కో' యందు 'కో' యనరా

★

# యెంకి రాణి

పూల బూరను వేడి
గాలితో నింపి
తేనెగొంతున వింటి
తీర్రైన పాట

*　　　*　　　*

గాలిలో యెగ రేసి
నీల చుక్కలను
రమ్మంటి చేతిలో
రాలె రతనాలు

*　　　*　　　*

పూలతో యెంకినే
పూజింప బోతి
యెంకి నిలువున మెరిసె
యెవ్వరో రాణి

★

# నేను - తాను

తనువంత నా రాజు తపసెయని - నేను
మనసులో యెంకితో మంతనము - తాను

బతుకంత నా రాజు పాటెయని - నేను
పాటలో యెంకిలో పల్లదము - తాను

నిదరంత నా రాజు నీడె యని - నేను
కలలోని యెంకితో కిలకిలలు - తాను

జగమంత నా రాజు సొగసెయని - నేను
అద్దమున యెంకితో విద్దెములు - తాను

★

# పోత

ఏ తపసు నే జేయువలెనో
          యెంకితో
ఎటుల నే నేక మవగలనో
శిశువులో మా జంట
చిన్నె లున్నాయంట
బాలలే మనకన్న
మేలులే యంటాది          ఏ తపసు...

తనరూపె నా మేన
తళుకు మన్నాదంట
నిలప జాలని సిరులు
నీకె తగునంటాది          ఏ తపసు...

నా కంట కననీదు
నా కంఠ మననిదు
తను లేని కలవేల
కని నే మనగరాదు          ఏ తపసు...

తలపోసి మా కళలు
కలబోయ వలెనంట
గౌరీశులకె బాగ
గరవ భంగముకాగ          ఏ తపసు...

# నాగరీకాలు

నా పేరె నా రాజు జపమన్న అపవాదు—
యీ పుటకదే కాదు యెప్పటికిపోదు    నా పేరె—

వరసవారెవరైన
తరచి తరచడిగినా
తప్పించు నా పేరు—
తలపడే తలపడే    నా పేరె...

ఏకాంతముననైన
'యెంకి' యని పిలువడే
చప్పన్న పేర్లెట్టు
చెప్పకుంటే రట్టు    నా పేరె..

పక్షి పేరొకమారు
పండు పేరొకమారు
రాలేన ఒకతీరు
పూలేన పలుమారు    నా పేరె...

ఏనాటి వరములో
యీ నాగరీకాలు
పాటలో తేన పరువౌ
బతుకులో బరువటే    నా పేరె...

# అడ్డగింపు

యిప్పుడెటులుంటినో చెప్పుకోవోయీ ...
"చిన్ని వన్నెల రామ—" చెప్పనీవమే

... ... ...

యీ గొంతు పలికేది యెవరి పదమోయీ
"వొంక వొంపులు లేని—" జంకు నీకేల

... ... ...

వనమంతలో చక్కదనమెవరిదోయీ
"షోంకాల షోకిళ్ళ—" షోకె నువుగాదే

★

నా యాస రగిలింప
సాయముగ యెంకి
పూల దన చెక్కిళ్ళు
మేలుగొలిపేను....

— — —

బాధ నా యెదసింప
సాధనగ యెంకి
పెదవి జిగ జిగ పూల
పదును పరిచేను....

— — —

విసిగించి నన్నోంప
వీలుగా యెంకి
పూలలో రాచకా
ర్యాలు సలిపేను....

— — —

కోపాల నా కోట
కూలువగ యెంకి
పూల రంగములోన
కాలు దువ్వేను....

# పౌ రు ష ము

ఏ వూరో నె బోవ ఎంకి దొరయింట—
నా వేసమున యెంకి నటియించు నంట

చెట్టు లత నాలాగు
చిత్తగించుట సాగు—
ఒక తీగె తలవాగ
ఒకతె సిగ దిగలాగ ఏ వూరో

ఆవులను నావలెను
అదలించుకోవలెను—
గలగలలు విలుబొమలు
తెలిసి కలబడ ఆలు ఏ వూరో

పసిబాలు నను దోలి
కసరు పిసరులనేలు—
పాలగని కోపాల
బాల పకపక లాడ ఏ వూరో.

యీ వింత యీ లోన
ఆ వంక నేగన్న
నేరమంతా నాదె ఏ వూరో.

# వనదేవి

మనకేల యెడబాటు
లనుచు నా యెంకి
వనదేవి కనబోయి
వరమందె రేయి

...  ...  ...

విడిచింది వన్నింట
నడిచింది అడివంత
అడుగడుగు కనులెత్తి
ఆకసపు తల మొత్తి...  మనకేల...

...  ...  ...

తొలినాటి మా కతలు
తల పోతలో యేమొ
పళ్ళేరములో పళ్ళు
తుళ్ళింతపడెనంట  మనకేల...

అచటచట మా నటన
ఆనాలు కాబోలు
కంఠహారపు వేయి
కళ్ళు సుడివడెనంట మన కేల...

... ... ...

ఆ లోయ లా యేరు
లా లోకమే వేరు
సిగనగను మిన్నంత
దిగి దిగులు వడెనంట మన కేల...

.... .... ...

వనదేవితో గుడిసి
మని వాయెనో లేదో—
యింతలో యింటిలో
యెటు చూసినా యెంకి మన కేల....

౦ తో లు

యీ సందె కీయంద మెవ్వారిడిరోయీ'
'ఆకాశమున విల్లు అంకాన యెంకి'

...                ...                ....

'రేయి ముచ్చటల చెలరేగి రెవరోయీ'
'నెలవంక దరిచుక్క చిలిపి నా పక్క'

...                ...                ...

'పగలు రే లెడబా ఒరుగ రెవ్వారోయీ'
'శంకరుడు సతియుచట యింకెవ్వారిచట'

★

## సరాగాలు

పూవు నేనైతే
నే
నీ వలపునౌదు
పూ నిన్నె జగమంత
ధ్యానింపజేతు

*　　　*　　　*

నేను కోయిలనైతే
నీ రాగమౌదు
దిశలహో నిన్నె
కీర్తింపగా జేతు

*　　　*　　　*

రాయి నేనైతే
నీ
ప్రాణమ్ము నౌదు
ముజ్జగము రానిన్నె
మొక్కగా జేతు

*　　　*　　　*

నీవు నేనైతే
నిను నీలో కందు
నేను నేనుగ నుంటె
నీలోనె యుందు

## కలకలిమి

కల పూల సరులచట
కలవేమొ యంచు
కల తెలివిగని తోట
గాలించు యెంకి॥

*          *

కలజాడ లీ మేన
నిలిచెనో యంచు
అద్దాన రేమేమొ
దిద్దుకొను యెంకి

*          *          *

కలలోని కళలన్ని
కనబడునో యంచు
కలమిణుగురుల గన్న
కులుకు నా యెంకి

*          *          *

కనిపెట్టి నే సరిగ
కల చెప్పుకొనగ
కల కలిమి సత్తెమని
కులుకు నా యెంకి

★

## రా క పో లు

ఏ లోకమో పోక ఎటకో నా రాక
యితగు లెవ్వరి కెరుక యెంకికే గాక

చేలపాటున నేను
చెట్ల చాటున తాను
పాట జగమును రేపు
పాటు యుగమును బాపు    ఏ లోకమో...

మోట నడుపుట నేను
తోట తడుపుట తాను
మనిసినే యని వగతు
మాకునై పో వలతు    ఏ లోకమో...

చేనులోనే నిదర
తాను వెలుగుచు యెదర
స్వప్న లోకముదించు
స్వర్గమును ప్వారించు॥    ఏ లోకమో...

★

# నటీనటులు

'యెంకి' నా పేరితని
కేమి లేదట వీని
'నెవ రెరుగ రంటా'
'నామకానామకుల నటన నేడంతా'
'యుగ యుగము ఒకరొకరి
తగిలినామట' చేయి
మిగిలినామంటా
'పగలు రేయులు సుంత పట్టుపడకుండ'
'వాలి కౌగిలి సుకము—
నేలి నామట చూపు
కలిపినామంటా'
'ఆకసము భూమియటు లంటుకోకుండ'
'ఒక్కలై సరసాల'
చొక్కినామట మింటి
'కెక్కినా మంటా'
'బింబ ప్రతిబింబమటు వీడి విడకుండ'
'ఇంత యెంకితో నటన
యెవ్వరోనట యీత
డెవ్వరోనట' యెంకి
'రవ్వపాలంటా'
'ప్రకృతిసుందరి జంట పరున కెటులంట'

# ఎంకి కళ

ఇంక నను పిలిచెర యింత తలిచేర
యెంకికేగాక నా కిట వూర - పేరా
నెమిలె ననుగని యరుగు
నేలచూపుల దిరుగు
యెంకిదరి శ్రీసంచు
యెన్నొలయల నటించు ఇంక...

నాగోవె నన్ను నా
నా గతుల నలయించు
యెంకి కడ యిల్లాలు
యెంకి చెయ్యానాలు ఇంక...

నే నాటు పూలంటె
నే నంటితే అంటు—
యెంకితో సరాగాలు
ఏక సనుమానాలు ఇంక...

ఏది నే పాడినా
ఎంకి పాటె యనేరు
ఏ పదములో నైన
ఎంకి కళనె కనేరు ఇంక...

# ఎంకి కల

నిన్న నా కలలోన విన్నావుకాదా
పున్నమన్నట్టు తెలుపు ఒట్టు నా మీద
బంగారు రెక్కల
పక్షిమనుషులు నన్ను
పైనుంచి కని దిగుచు
ప్రశ్న చేసిరి నిన్ను నిన్న...
వెలుగు చిలెకెడు నోట
వింతగొలిపెడు మాట
పాడియాడిన మురువు
పదపదము చిత్తరువు నిన్న...
పళ్ళ కొండల గుళ్ళ
నెగిరి పైగని యనిరి—
‘ఎంకి దెదో ఎదో లోక
మెపుడు ఎమొ ఎమొగాక’ నిన్న...
కల నాదెకద యన్న
గర్వాన వినవపుడు
కల దూర మెగురరె
క్కల నీవు నీవివుడు నిన్న...

# పూల సేవ

పోనులే నేనింక పూలచాయలకు
పూల సేవయె ప్రాపలిడెమాకు
పోనులే—

గోపూజ పూలునే
కోయగా తడవాయె—
పువ్వుపువ్వు నడుము నేనె
కవుల కెర నవుదునట పోను—

తను దలచి పూలె నా
తలనుంచ తప్పాయె—
తనకంటె పూలె నా
తలనేలు శ్రీలంట పోను—

యీమేని పూతావె
యెడము మూకిడనాయె—
యవి తెర వసలత్కో
దాచుకొన్నానంట పోను—

మనసు తెలియని వేళ
మంచియే చెడుగాయె
యీ పూసరుల సిరులు
యెంకి కవసరమ టే పోను—

# నీటి చిత్రాలు

కొంటె పటముల మీల గొనిరాసె నేడు
కోనేట కిరణాల కుంచె రేరేడు
పరువమగు జతమీలు
పరుగులిడు రతనాలు
ఎదురు సన్నాహాలు
బెదురు బెదురు సుఖాలు  కొంటె—
సరికిసరి బేరాలు
అరకంటసర సాలు
అలలగని బింబాలు
పలటిల్లు హాశాలు  కొంటె—
నిలువబో కసలువం
కెలల దగిలిన ఝుక్కాళ్ళ
వలయూల పయనాలు
కళలు వెలసినమీలు  కొంటె—
ఎంకి కిడి బహుమతులు
యీ నీటి చిత్రాలు
అలిసి మునిగెడు మీలు
ఆకాశమున దేలు  కొంటె—
బొమ్మవైఖరి కులికి
కొమ్మమాటిడి కంటి  కొంటె—

# ఆ ఱ కు వ

ఎంతెంత దూరాన
ఎందరిలో నే నున్న—
సూటిగా నా వెనుక చూసె నా యెంకి
చురికి నే తనవైపు తిరుగవలసినదే

*　　　*　　　*

ఏటవల నేబోయి
యిల్లు చేరని రేయి—
ఏట దీపము పళ్ళ నిడినదా యెంకి
వెలుగులో నే నచట మొలవవలసినదే

*　　　*　　　*

కథనడుమ మా జోడు
నిదుర దోగిననాడు—
కథకొస తళుకుగోరి కల గనెన యెంకి
కలను నే జొరి కథలు తెలుపవలసినదే!

★

# ము సి ము సు లు

యెంకి జలకపు పలుకు లెచట నిడుకొందు
ఎంత దాచిన చెణుకు లెగురు నిందందు

మడుగున జలకమాడ
మా నీడ లలలపై
గోరంత మా నటన
కొండంత జేసెనట — ఎంకి జలకపు...

నీలపై మా రహ
న్యాల గొని తీరు తీ
రాల పరుగిడి మమ్ము
గాలె యెగతాళియట — ఎంకి జలకపు...

మెరుపు మేఘుః మించు
సరసులను మముగాంచి
అకసమె వులికి మడు
గడుగున పడిసదంట — ఎంకి జలకపు...

రతనాల వేదికను
రవల చాందిని కింద
ముత్తెపు తలంబ్రాలు
ముసిముసుల పెళ్ళంట — ఎంకి జలకపు...

# దీపసుందరి

దీప సుందరితోటి సాపత్యమా నాకు
దీప సుకుమారి దరి దాపు చనగలనా
రంగుకోక ధరించి
రాజు రాక తపించు
నీడలను తెలివి విడ
నాడి కన నుంకించు దీపసుందరి...

రెప్ప వాల్పక మింట
లెక్కించు చుక్కలను
అలికిడికి వులికిపడు
నలువసల విరగబడు దీపసుందరి...

నిలువంత చెవి జేసి
పిలుపు విన నోరగిలు
కటిబిగించును శిరసు
కాని లెమ్మని విసురు దీపసుందరి...

కెవ్వుమని కిందబడు
నవ్వు నాలుక సాచు—
'రాజా' యనుచు నెరిగి
'రా రా' యనుచు ఘనుకు దీపసుందరి...

వేదన సుఖాన మను
వెలుగుచు శుభాన చను దీపసుందరి...

# జాలి

రాలు రేలును పూలె జాలి నోలికెపురా
వేలుపే నీ కంటె చాల సులభుడురా
నా యలికిడికి నేనె
రేయి కొండలనడల
శిఖర శిఖరమ్ము నీ
ముఖమె చూపునురా        రాలు రేలును...
ఒక్కన నెమళ్ళ గని
చుక్కల మొయిళ్ళగొని
నీ కళ్ళె నీ నిలువె
నింగిరా యనురా        రాలు రేలును...
పూ లతలె నా వెతల
పొలిచి మెలికెల్లారి
వాళ్ళు ఝుల్లన నిన్నె
కళ్ళ గట్టునురా        రాలు రేలును...
ఏమియుడుగకె గుడిని
సామికడనే నిలిచి
హారతీయుగ వెలిగె
మూర్తి నీదేరా        రాలు రేలును...
పునురుల పసలు చెల్లి
ఒంటినై యుంటగని        రాలు రేలును...

# మ ర పు

ఏటికోయి మన చెలిమి - నీట చి త్తరువుల కలిమి
కలయె తెలుపు మన మనసుల కలయికల నిజానిజాల

అలక నలసి నేను కునుకు
తెలివిని నను నీవు చెనక—
కనకె నీ సరాగసరణి
కల రెక్కల పరతు దివిని ఏటికోయి...

కనులు కనుక బొమలు కులుకు
నని నను తనివార కనెదు—
మెరుగ వింత కలలో నా
మరుగు మరులు తిరుగు తెరలు ఏటికోయి...

నీ మొద వ్రాయల లీ మొడ
పొమెద కల పలుపొకల—
కలలో కలగందు నొకట
తెలివి నిమర లచట నచట ఏటికోయి...

యీా నందనమున నిను నను
ఆనంద సుఖమున మరితు
కలలో నను చూాతువేమొ
కత్తి కెరను జేతువేమొ ఏటికోయి...

# జయభేరి

కళలీను వనమె వెల - వెలలేల నోయీ
వనలక్ష్మి కన గాచు - కొను దినము లేమో

*　　　*　　　*

వుం డుంపి పూలటుల - వులికె నేమోయీ
కడుపులో పాప చ - క్కలిగింతలేమో

*　　　*　　　*

చిలుక పావురము లటు - చిందు లేలోయీ
ఆప్తమిత్రుని రాక కాత్రమో యేమో

*　　　*　　　*

వురుములు మెరుపు లాయె - దరికి రావోయీ
జయభేరితో వెలుగె దయసేయునేమో

★

# శివశివా

తనివితీరలేదే ఆ తరుణ మాగిపోదే
కార్తీక దీపాల గంగ కలలె కందునే పదేపదే

తలకిందు తపసున కాశి
నిలిచె గంగ నను నీ వగ
శంకరుడే యెరుగడింత
సావాసమ్మును నీ వగ తనివి

నీలను మన వేలు వేలు
కీలింపగ వెదకు సుకము
నను తాకిన అలయె నన్ను
పెనగొన నీ పులక తళకు తనివి...

నీ కరముల వెలుగు గంగ
నా శిరమున అభిషేకము
'శివశివా' యనంగ ప్రజలు
సిగ్గున మునిగెడు నీ భ్రమ తనివి...

ఉదయమె నా దోయిలి నీ
పులక ధారలుంచు రక్తి
బిందు బిందు కోటి సూర్య
బింబము లోలికించు శక్తి తనివి...

# బరిణె

కలవారి గని అలంకారాలు గొనుట
పులి బోలదలిచి వాతల నింపుకొనుటొ
ఘనులు తమ సకియలను
మణులతో కై సేయ
ఆకు లలములె యెంకి
కాయె నా యిడు సరులు        కలవారి...
ఆకుల కులపు సరులె
వేకనులలో కదిలె
మెప్పైన మెరిసె కనులు
నిప్పులు గురిసె మణులు        కలవారి...
పనితన మనగ సఖులు
పస లేదనగ ఘనులు
పలువాయి సమరాల
నలిగె నాకుల సరులె        కలవారి...
వెలవోసి మా సరులు
నిలువ నీడ నొసంగి
స్వాంతమటు దాచె నొక
వలపు పలుకుల బరిణె        కలవారి...
నను గూడ నటె దాచు
మని పొగిలె నా యెంకి        కలవారి...

# యెంకితనము

ఆ చిత్రముకు మెరుగు నీ చక్కదనమే
యీ చిత్రముకే వెలుగు నీ యెంకితనమే

కొమ్మనొక చేయూని
గోవునొక చేయూని
వేళ్ళు కవిపితివా నె
మళ్ళజత దిగియాడ ఆ చిత్ర...

చిలుక పావురము నీ
చేవ్రాల చెంపగాని—
అంత ననుగని వింత
వంత మీా మువు రెగుర ఆ చిత్ర...

కోడె పసి లేడి నడి
కోన నిను పసిగట్టి
'నేను నే' నని యురికి
నిను తాకి కనుమూయ ఆ చిత్ర...

ఏట కనుచా టూసగ
తోట నీడల తెరలు—
నాటి వెన్నెలనావ
నా నీ - మరువ నీవ ఆ చిత్ర...

# చిలుక పలుకు

ఎకసకె మెవరికి తెలుసు
ఎంకిచిలుక మనసు గడుసు    ఎకసకె...

'పేరంటము పిలిచి తోట
చూరవిడుతె' యని నేనన—
చిలుకను పురికొలిపి నన్ను
'బలిరాజా' యనిపించిన    ఎకసకె...

గాయపడిన లేగకు నే
సాయమిడకె సాగిపోవ—
చిలుకను వుసిగొలిపి నన్ను
'శిబిరాజా' యనిపించిన    ఎకసకె...

కలలో తన సెలవులేకె
కానలబడి పోతినేమొ—
మెలకువగని చిలుక బిలిచి
'నలరాజా' యనిపించిన    ఎకసకె...

పూలను గద్దియ నమరిచి
పూల కిరీటము కూరిచి
'రాజా' యన తానె కోరు
'రాణీ' తన మనుకొంటిని    ఎకసకె...

ఎగతాళియు యెంతో సొగసు
యెంకి చిలుక మనసె మనసు    ఎకసకె...

## చెర

కరములు సిరులు పరుల కారింపనా
ఎంకి
కనులెత్తి నా రాజు గతులెరుగునా
'నా రాజు కగుశయ్య
శేరాజు చేరె' నని
శయ్య సదురును యెంకి
చంద్రుగని కనులార్చు కరములు సిరులు...
పానుపున మాజోటి
పవళింపు భావించు
వెచ్చ వెచ్చని పాన్పు
వే విధుల లాలించు కరములు సిరులు...
తనను వెన్నెల సోక
తప్పువలె కోపించు
'రాజు పస గను రాజు
రాడ' యని తలయూచు కరములు సిరులు...
నేరాక తనుతరల
నా రాక గని మరలు
కళ్ళలో చందురుని
కైదుగొని నిదురించు కరములు సిరులు ...
దూరాల దొర పైని గారాల రాజుకై
కరములు సిరులు పరుల గారింపనా
ఎంకి
కనులెత్తి నా రాజు గతులెరుగునా

# రేవెలుగు

ఎవ్వరైన యెప్పుడైన యే వాడనైన
యింతిజాలి గనేగ యెంకి చిత్రాలు
మొయిలు జారె చంద్రుడని
భయపు మిష నా యెంకి
పూ సజ్జె నా పజ్జ
పోగుపడ - ఆరటము ఎవ్వరైన యెప్పుడైన...
మబ్బు వెలువడు చంద
మామ గని తన చీర
చెరగు మాటిడి నన్ను
జేరు సిగ్గరితనము ఎవ్వరైన యెప్పుడైన...
'కళ్ళ ములుకులు దించె
కంఠపాశము లేసె
కిరణాలు నువ్వులేని
తరి, యనెను - ఆకులము ఎవ్వరైన యెప్పుడైన...
'దృష్టి' తొలగగ తనను
తిలకముగ నే గొనిన
నెలవంక నా రాజు
తులయె యను - అతిశయము ఎవ్వరైన యెప్పుడైన...
రే వెలుగు గీ వెలుగు
నా వెనుకె యను మతము ఎవ్వరైన యెప్పుడైన...

# ఉయ్యాల

ఎంకి వూగెను కొమ్మ వుయ్యాలా చంద్ర
వంక వూగెను బొమ్మ వుయ్యాలా
ఏటిపై కొమ్మనూ
యెల యెంకి అమరించె
నీట బొమ్మ వుయాల
నెలవంక వెలయించె యెంకి—

ఎంకి వన్నెల చీర
నెగిరె వెన్నెల పూలు
ఎండుటాకుల గొలుసు
వెండి తీగలు చేరె యెంకి—

సిగపూలు ముంగురులు
చిరు మువల మొలనూలు
ఒకచే సదురుకొనుచు
ఒయ్యారమే వూగె ఎంకి—
తీగల నడుమ నూగె
దీపమై తిలకమై
వీరమై— ఎంకికి—కి
రీటమై నెలవంక ఎంకి—
మున్నీటి యాజోడె
ఆనాటి కీనాడు ఎంకి—

# తపస్సు

"సాగరుని సల్లాపమా అల
చందురుని యుల్లాసమా సిక
తాతలాల విలాసమా
ఆ పగిది బంధించు నీ కనుపాప నెయ్యది తాపసీ!"

"కలదు నా పాలకుని కంటను
కడలి కల దీ చందమామఁయు
అలల తలపై నాట్యమాడుదు
రచట దంపతు లెవ్వరో

ఆట కలరును సాగరుఁడును
అలల ననుకూలముగ నడుపును
దంపతులు నింపుదు రతని రత
నంపు కాంతుల కాన్కలన్

బాల భక్తులవలె నిలింపుల
లీల కంపాలతికయన గో
పాలు దరహాసాంచలమువలె
నటన సలిపిరి చిటికలో

ఆటలాడెడు నా సురూపమె
కోటి గుణితంబయ్యె త్రుటిలో—
పాలకుడు తనుమఱచి పరవశు
లీల కన్నులు మూయగన్

సాగరుని సల్లాపమేలా
సైకతంపు విలాసమేలా
చందురుని యుల్లాసమేలా
లోకమిక నేలా?”

★